

මජ්ඣිමනිකායාගත නූතන පර්යේෂණ පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

පූජ්‍ය නාමචුන්දනේ විමලඤාණ හිමි

About one century after Lord Buddha's parinibbana, the Buddhist community was split into 18 schools or more ; and two schools, the Theravada and the Sarvastivada put into shade all other schools by the voluminous bulk of their Canon and the extensive area of their influence. But if the Theravada Canon came down to us almost in its entirety, the same cannot be said of the Sarvastivada Canon, the Sanskrit originals of which were almost all lost except for some fragments discovered in Central Asia, some remains brought back from Nepal, the recent discoveries of the Gilgit manuscripts and its Chinese and Tibetan translations. A comparative study of both Tripitakas would throw a lot of light on the origin of the ancient Canon and the similarities and differences between the tenets of the Sarvastivada and the Theravada. Attempts by some eminent scholars had been made in this direction; but mostly, they confined their activities to the Vinayapitakaya. Thus, Dr. W. Pachow in his comparative study of the Pratimoksa and Dr. A. C. Banerjee in The Sarvastivada literature, dealt mainly with the monastic rules to be followed by the monks and the nuns. Dr. Bapat had opened a new vista in his Arthpadasutra by comparing the Chinese Arthapadasutra with the Pali text but his work is confined only to one portion

© ආචාර්ය පූජ්‍ය නාමචුන්දනේ විමලඤාණ හිමි

සංස්. ආචාර්ය පූජ්‍ය මුමුරේ ගුණානන්ද හිමි, මහාචාර්ය ඊශා හේවාබෝවල, මහාචාර්ය සුසන්ත මහඋල්පත, ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය ප්‍රියංකර රත්නායක

මානවශාස්ත්‍ර පීඨ ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, 19 කලාපය, 2012/13, මානවශාස්ත්‍ර පීඨය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

of the Suttanipata. Thus, a systematic comparative study of the Sutrapitaka of the Theravada and the Sarvastivada Canons is still a desideratum. In a Comparative Study of the Chinese Madhyama Agama and the Pali Majjhima Nikaya, efforts are made to introduce one important section of Sarvasativada Canon, the Madhyama Agama almost in its entirety. The Agama is dealt with very extensively starting with the composition of the whole work in its division into varges, fasciculi, days of recital of the Sutras. It also explains some differences in the practices actually followed by people in certain Buddhist countries in modern times.

1. හැඳින්වීම

පෙර අපර දෙදිග උගතුන් විසින් පාලි නිකාය සහ චීන ආගමය පිළිබඳ පෙර අපර දෙදිග භාෂා රැසකින් පර්යේෂණ සිදු කරන ලදී. ඒ අතරින් පාලි මජ්ඣිම නිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ සිදුකොට ඇති තුල්‍යාත්මක අධ්‍යයන කෙරෙහි මෙම ලිපිය මගින් විශේෂ අවධානය යොමුකිරීමට අපේක්ෂිත ය. මෙලෙස සිදුකොට ඇති පර්යේෂණ පෙරදිග කලාපයට අයත් චීනය, ජපානය, තායිවානය සහ ඉන්දියාව වැනි රටවල චීන, ජපන්, හින්දි සහ ඉංග්‍රීසි යන භාෂා කිහිපයකින් දක්නට ලැබෙයි. අපරදිග කලාපය නියෝජනය කරනු ලබන ප්‍රංශය, ජර්මනිය සහ එංගලන්තය වැනි රටවල එම රාජ්‍ය භාෂා පදනම් කරගෙන මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ පර්යේෂණ සිදුකර තිබේ. මෙම සියලු පර්යේෂණ එවැනි අන්තර්ගත කරුණු අනුව කොටස් කිහිපයකට වර්ග කළ හැකි ය.

එනම්;

- I. පාලි මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ ඓතිහාසික තොරතුරු අධ්‍යයන.
- II. පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සහ චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි ඓතිහාසික විකාසය පිළිබඳ අධ්‍යයන.

- III. පාලි මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය රචිත භාෂා, එහි ව්‍යාකරණ ලක්ෂණ යනාදී තොරතුරු පිළිබඳ විමර්ශන.
- IV. මූලාශ්‍රද්වයෙහි සූත්‍ර සංග්‍රහය තුළනය කිරීම, ඒවායෙහි ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය පිළිබඳ විමර්ශන.

2. චීන වියතුනගේ පර්යේෂණ

විදේශීය ආක්‍රමණ මෙන් ම රට අභ්‍යන්තරයේ ඇතිවූ විවිධ තත්ත්වයන් නිසා ක්‍රි. ව. 15 සිවසේ සිට 19 වැනි සියවස දක්වා චීන බෞද්ධ ඉතිහාසයේ සනිටුහන් වන්නේ තරමක් අඳුරු යුගයකි. අධිරාජ්‍ය පාලන තන්ත්‍රය බිඳවැටී කොමියුනිටිස් දේශපාලන ක්‍රමවේදය එරට ස්ථාපිත වීමෙන් පසු බුදුසමය කෙරෙහි විශේෂ අනුග්‍රහයක් නොලැබුණ ද බෞද්ධ කටයුතු නිදහසේ කරගෙන යාමට තිබූ සමහර බාධා ඉවත් විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 19 වන සියවස අග භාගයේ සිට චීනය තුළ බෞද්ධ ප්‍රබෝධය නැවත ක්‍රමයෙන් ජනිත විය.

වර්තමාන චීන බෞද්ධ ප්‍රබෝධයේ නායකත්වය හිමිවන්නේ තියෙං-කුං-ෂාන් ආරාමයේ පා-චී හිමිගේ ශිෂ්‍යයෙකු වූ 20 සියවසේ මුල් භාගයේ විසූ තායි-න්සූ හිමියන්ට ය. චීන හික්සුන්ට විද්‍යාත්මක ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යාපනයක් ලබාදීමට ක්‍රියාකළ මෙතුමා වූ-වැන්ග් බෞද්ධ ආයතනය, ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ ආයතනය සහ සිනෝ තිබ්බත බෞද්ධ විද්‍යාලය පිහිටුවා බෞද්ධ පර්යේෂණ සඳහා චීනය තුළ ම අවස්ථා උදාකළ අතර බුදුදහම හැදෑරීමට ගිහි පැවිදි ශිෂ්‍යයන් ඉන්දියාවට හා ශ්‍රී ලංකාවට එවීමට කටයුතු කළේය. මෙලෙස චීනය තුළ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් කෙරෙහි ඇතිවූ නව ප්‍රබෝධය නිසා නවතම පර්යේෂණ රැසක් සිදුවිය. චීන සතර ආගමය පිළිබඳ සිදුකරන ලද පර්යේෂණ රැසක් ද, පාලි නිකාය පිළිබඳ සිදුකරන ලද පර්යේෂණ රැසක් ද, පාලි නිකාය සහ චීන ආගමය පිළිබඳ සිදුකරන ලද තුළනාත්මක පර්යේෂණ රැසක් ද, එසේ ම චීන මධ්‍යම ආගමය සහ පාලි මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ සිදුකරන ලද තුළනාත්මක අධ්‍යයන ද, වෙයි.

චීන ආගමය සහ පාලි නිකාය පිළිබඳ පර්යේෂණ සිදු කළ විද්වතෙකු ලෙස ලියන් චී වාවෝ චීන බෞද්ධ උගතුන් අතර ප්‍රකට

ය. 1920 වර්ෂය වන විට එතුමා විසින් චීන සතර ආගමය පිළිබඳ ලියා පළ කොට ඇති ශාස්ත්‍රීය ලිපි සංඛ්‍යාව තිහකට අධික ය. මෙම ශාස්ත්‍රීය ලිපිවල මූලික අරමුණ වූයේ චීන සතර ආගමයන්හි පරිවර්තන ඉතිහාසය විමර්ශනය කිරීමත්, ඒවා අතරින් වඩාත් නිවැරදි පරිවර්තන චීන බෞද්ධ සාහිත්‍යයට හඳුන්වා දීමත් ය. මෙයට අමතරව මෙතුමා විසින් පොදුවේ බෞද්ධ සූත්‍ර සංග්‍රහ කිරීම, සංස්කරණය හා පරිවර්තන සම්බන්ධයෙන් පර්යේෂණ කෘති තුනක් රචනා කොට ඇත.

එනම්;

- i. බෞද්ධ සූත්‍ර පරිවර්තන සම්බන්ධයෙන් 1920 දී රචිත පර්යේෂණ කෘතිය.
- ii. බෞද්ධ සූත්‍ර සංග්‍රහ කිරීම සහ සංස්කරණය සම්බන්ධයෙන් 1920 දී රචිත නැවත 1922 දී සංස්කරණය කරන ලද කෘතිය.
- iii. පොදුවේ සතර ආගමය සංග්‍රහ කිරීම සහ සංස්කරණය සම්බන්ධයෙන් 1922 දී රචිත පර්යේෂණ කෘතිය.

මෙතුමා විසින් සතර ආගමය පිළිබඳ රචිත පර්යේෂණ කෘතියේ දී සූත්‍ර සංග්‍රහ කිරීම සම්බන්ධයෙන් මූලික අදහස් හතරක් ඉදිපත් කොට ඇත. ඒවා පහත දැක්වෙන පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

එනම්;

- i. වර්තමානයේ අප ඉදිරියේ වන බෞද්ධ සූත්‍ර, බුදුන් දවස එලෙස නොපැවති බව.
- ii. මුල් අවධියේ එක් එක් පුද්ගලයන් විසින් මෙම සූත්‍ර සංස්කරණය කළ ද, පසුව විවිධ නෛයියායික භික්ෂූන් විසින් පොදුවේ සංස්කරණය කිරීම.
- iii. සංස්කරණය වූ බෞද්ධ සූත්‍ර පාලි සහ සංස්කෘත භාෂාද්වයෙන් රචනාවීම සහ එම සූත්‍ර භීතයාන, මහායාන සම්ප්‍රදාය දෙක සඳහා මූලාශ්‍රය වීම.
- iv බෞද්ධ සූත්‍ර බොහෝ කාලයක් කටපාඩමෙන් රැකගෙන පැමිණීම.¹

3. ජපන් වියතුන්ගේ පර්යේෂණ

ජපන් බෞද්ධ උගතුන් විසින් ද පාලි සූත්‍ර මෙන් ම චීන ආගමය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයන බොහෝ ප්‍රමාණයක්

සිදුකොට ඇත. ඒ අතර තුලනාත්මක පර්යේෂණ රැසක් දැකගත හැකිය. සතර ආගමය පිළිබඳ පර්යේෂණ පැවැත්වූ ජපන් වියතුන් අතරින් අනෙසකි මසහරුට *Aneski Masaharu* හිමිවන්නේ සුවිශේෂ වූ ස්ථානයකි. ඔහු විසින් 1908 දී *The Four Buddhist Āgamas in Chinese: A Concordance of their Parts and the Corresponding Counterparts in the Pāli Nikāyas* නම් ග්‍රන්ථය ලියා පළකරන ලදී. මෙතුමා මෙම අධ්‍යයනය මගින් චීන සතර ආගමයට අයත් සූත්‍ර මෙන් ම සූත්‍ර කොටස් පාලි නිකායවල සූත්‍ර සහ සූත්‍ර කොටස් සමග කෙතෙක් දුරට සන්සන්දනය කළ හැකි දැයි විමර්ශනය කොට ඇත.² සූත්‍ර සංග්‍රහයන්හි ව්‍යුහය, ආකෘතිය හෝ අන්තර්ගතය අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා එතරම් ප්‍රමුඛත්වය ලබා දී නොමැත. මෙය බොහෝ දුරට මූලාශ්‍රද්වයට අයත් සූත්‍ර සංග්‍රහ පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් ලෙස හඳුන්වාදීම නිවැරදි ය.

අකනුමා *Akanuma Chizen* නම් ජපන් පඩිවරයා විසින් 1929 දී *The Comparative Catalogue of Chinese Āgamas & Pāli Nikāyas* යනුවෙන් චීන ආගමයන්ට සහ පාලි නිකායයන්ට අයත් සූත්‍ර සංග්‍රහ පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදුකොට ඇත.³ මෙතුමා විසින් මින් වසර අසූවකට පෙර සිදුකරන ලද පර්යේෂණය සඳහා භාවිත මූලාශ්‍රය වර්තමානය වනවිට විවිධ සංස්කරණයන්ට භාජනය වී ඇත. එබැවින් අකනුමාගේ පර්යේෂණ වාර්තාව නූතනයේ යොදා ගත හැක්කේ පාලි සහ චීන සූත්‍ර සංග්‍රහය පිළිබඳ වාර්තාවක් ලෙසිනි. එහිදී එතුමාගේ විශේෂ අවධානය යොමු වී ඇත්තේ සූත්‍ර නාමයන් කෙරෙහි ය. මෙය බොහෝ දුරට පාලි සහ චීන මූලාශ්‍රද්වයට අයත් සූත්‍ර සංග්‍රහයේ සූත්‍ර නම් කිරීම පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් ලෙස හඳුන්වාදීම නිවැරදි ය. එසේ වුව ද පාලි සහ චීන සූත්‍ර සංග්‍රහ පිළිබඳ පර්යේෂණ ආරම්භ වූ මුල් අවධියේ අකනුමා විසින් සිදුකරන ලද මෙම පර්යේෂණය ඉතා උසස් ශාස්ත්‍රීය කාර්යයක් ලෙසින් අගය කළ යුතුය. මෙපමණක් නොව මහාවාර්ය සකුරුබේ *Sakurbe* සහ ආචාර්ය මොචිසුකි *Mochizuki* වැනි පර්යේෂකයන් විසින් වරින් වර චීන මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක ලිපි පළ කොට ඇත. මෙම අධ්‍යයනවලින් වැඩි කොටසක් ජපන් භාෂාවෙන් පමණක් රචනා වීමත් චීන මධ්‍යම ආගමයට පමණක් සීමා වීමත් නිසා තුලනාත්මක අධ්‍යයන ලෙස සැලකිය නො හැකි ය.

4. අපරදිග පඬිවරුන්ගේ පර්යේෂණ

අපරදිග පඬිවරුන් විසින් ද එන සතර ආගමය පිළිබඳ විවිධ අධ්‍යයන සිදු කරනු ලැබ ඇත. ඒ අතුරින් සැමුවෙල් බෙල් මහතා *Samuel Beal* විසින් එන බෞද්ධ සාහිත්‍යය පිළිබඳ කරන ලද අධ්‍යයනය පසුකාලීන බොහෝ බෞද්ධ පර්යේෂණ සඳහා මහත් පිටිවහලක් විය.⁴ එනයේ පීකිං නුවර බ්‍රිතාන්‍ය තානාපතිවරයා ලෙස සේවය කරමින් මහත් වැයමකින් එන භාෂාව හැදෑරූ බෙල් එවකට මධ්‍ය ආසියානු ප්‍රදේශවල කැණීම්වලින් සොයාගෙන එනයේ පීකිං රාජ්‍ය කෞතුකාගාරට ගෙනෙන ලද පැරණි බෞද්ධ ග්‍රන්ථ ද උපයෝගී කරගෙන බෞද්ධ සූත්‍ර සාහිත්‍යය, එන දේශාටක හික්ෂුන්ගේ දේශාටන වාර්තා පිළිබඳ අධ්‍යයන රැසක් සිදුකොට තිබේ. ඒ අතරින් *The Catena of Buddhist Scriptures from the Chinese* (1872), බෙල් විසින් අවස්ථා කිහිපයකදී එන බෞද්ධ සාහිත්‍ය පිළිබඳ පවත්වන ලද දේශන මාලාව *Buddhist Literature in China* නමින් ග්‍රන්ථයක් ලෙසින් 1882 දී ඉදිරිපත් කිරීම, *Texts from the Buddhist Canon* (1878), *Buddhism in China* (1884), *The life of Hiuen tsiang* (1911), *Tung yun, Buddhistpilgrims, from China to India* (400A.D.and 518A.D.), (1869) යන කෘති වැදගත් වේ.

බෞද්ධ සාහිත්‍ය පිළිබඳ බෙල් විසින් එම යුගයේ කරන ලද ගවේෂණය එන බෞද්ධ සාහිත්‍ය අපරදිග ලෝකයට පමණක් නො ව දකුණු ආසියානු කලාපයට හඳුන්වාදීම සඳහා මහත් අනුබලයක් විය.⁵

ජර්මන් ජාතික හෝර්නල් *Hoernle A.F.R.* විසින් නැගෙනහිර තුර්කිස්ථානයෙන් (*Turkistan*) සොයාගනු ලැබූ සංස්කෘත පැරණි මධ්‍යම ආගමයට අයත් සූත්‍ර කොටස් පිළිබඳ 1916 දී *Manuscript Remains of Buddhist Literature found in Eastern Turkestan* යනුවෙන් අධ්‍යයනයක් සිදුකොට ඇත.⁶ මෙමගින් හෝර්නල් මධ්‍ය ආසියාවෙන් සොයාගනු ලැබූ බෞද්ධ සංස්කෘත මූලාශ්‍රය සමග පාලි සූත්‍ර තුලනාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීම පිණිස විධිමත් ක්‍රමවේදයක් ඉදිරිපත් කිරීමට උත්සාහ දැරීය. පාලි මජ්ඣමනිකායේ උපාලි සහ සුඛ යන සූත්‍ර දෙක පිළිබඳ පමණක් මෙහිදී අවධානය යොමු වී

තිබේ. එහෙත් මෙම පර්යේෂණය වීන මධ්‍යම ආගමය, සර්වාස්තිවාදී පැරණි මධ්‍යම ආගමයෙහි පරිවර්තනයක් බව සනාථ කිරීම සඳහා පදනම් කරගත හැකි ප්‍රබල සාධකයක් වෙයි. එපමණක් නොව ක්‍රි. ව. පළමුවන සියවසේ සිට දහවැනි සියවස දක්වා මධ්‍ය ආසියානු කලාපයේ ව්‍යාප්ත වූ බුදුසමයෙහි ස්වරූපය සහ බෞද්ධ සූත්‍ර පරිවර්තනය කරන ලද විවිධ භාෂා පිළිබඳ දැනුමක් ලබා ගැනීමට ද, මෙම පර්යේෂණය ඉවහල් විය. විශේෂයෙන් වීන මධ්‍යම ආගමය සහ පාලි මජ්ඣිමනිකායාගත සූත්‍ර සංග්‍රහය අතර පවත්නා සම විෂමතා අධ්‍යයනයට ද ආලෝකයක් ලැබිණ. ආන්ද්‍රේ බරුවා *Bureau, Andre* පෙන්වා දෙන පරිදි ජර්මනියේ බර්ලින්හි මහාචාර්ය *Waldschmidt* ප්‍රමුඛ ජර්මන් පර්යේෂක කණ්ඩායමක් දීර්ඝ ආගමය සහ සංයුක්ත ආගමය පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදුකොට ඇත. එහෙත් ඔවුහු මධ්‍යම ආගමය කෙරෙහි අවධානය යොමු කොට නැත.

5. භාරතීය පසිවරුන්ගේ පර්යේෂණ

ඉන්දීය ජාතික පර්යේෂකයන් කිහිපදෙනෙකු ද පාලි නිකාය සහ වීන ආගමය පිළිබඳ විවිධ අධ්‍යයනයන් සිදු කොට ඇත. සතර ආගමය පිළිබඳ පර්යේෂණක් සිදු කරමින් ග්‍රන්ථ නාමාවලියක් සකස් කළ නලිනාක්ෂ දත් *Nalinaksha Dutt* සිය *Early Monastic Buddhism* නම් කෘතියේ දී පහත දැක්වෙන කරුණු ඉදිරිපත් කරමින් වීන මධ්‍යම ආගමය සර්වාස්තිවාදීන්ගෙන් පැවත එන බව තහවුරු කරයි.⁷

- i. නැගෙනහිර තුර්කිස්තානයෙන් සොයාගනු ලැබූ සර්වාස්තිවාදී නිකායට අයත් සංස්කෘත බසින් රචිත මධ්‍යම ආගමයෙහි සූත්‍ර කොටස් වීන හා ටිබෙට් පරිවර්තන සමග සමාන වීම.
- ii. සර්වාස්තිවාදී මධ්‍යම ආගමය රචිත යුගයට සාපේක්ෂ ව අනෙකුත් ඉන්දීය ආගමික ග්‍රන්ථ රචිත සංස්කෘත භාෂා ව්‍යවහාර සහ ව්‍යාකරණ රටාව සමඟ මධ්‍යම ආගමයෙහි භාෂා රටාව සමාන වීම.
- iii. සර්වාස්තිවාදී විනය සහ අභිධර්ම පිටකවලට අයත් කොටස් සමග වීන සහ ටිබෙට් පරිවර්තන විෂම නොවීම.

සර්වාස්තිවාදී බෞද්ධ සාහිත්‍යය පිළිබඳ පර්යේෂණ පැවැත්වූ ආචාර්ය බැනාර්ජි *Banerjee A. C.* සර්වාස්තිවාදී සතර ආගමයෙහි ව්‍යුහය ද, ඔවුන්ගේ අනෙකුත් ග්‍රන්ථ ද පරීක්ෂා කරමින් චීන මධ්‍යම ආගමය සර්වාස්තිවාදීන්ගෙන් පැවත එන බව *Sarvastivada Literature* කෘතිය මගින් සහතික කර ඇත. ඔහු විසින් සිදු කරනු ලැබූ පර්යේෂණවලට අනුව චීන මධ්‍යම ආගමය සර්වාස්තිවාදීන්ගෙන් පැවත එන බවට පහත දැක්වෙන පරිදි සාධක කිහිපයක් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.⁸

- i. වර්තමාන චීන මධ්‍යම ආගමයට අයත් සූත්‍ර බොහොමයක් පාලි නිකාය පහේ අන්තර්ගත ය. එහෙත් චීන මධ්‍යම ආගමය සම්පූර්ණ පාලි මජ්ඣිමනිකායේ පරිවර්තනයක් ද නොවේ. ශාසන ඉතිහාසයට අනුව සර්වාස්තිවාදීන්ට ද මධ්‍යම ආගමයක් තිබිණි. ඒ අනුව වර්තමාන චීන මධ්‍යම ආගමය පාලි මජ්ඣිමනිකායට යම් ප්‍රමාණයක සමානතාවක් තිබූ සර්වාස්තිවාදී මධ්‍යම ආගමයෙහි පරිවර්තනයක් විය යුතු ය.
- ii. පුරාවිද්‍යාත්මක ගවේෂකයන් විසින් සොයාගනු ලැබූ සර්වාස්තිවාදී පැරණි සංස්කෘත මධ්‍යම ආගමයට අයත් මිශ්‍ර සංස්කෘතයෙන් රචිත සූත්‍ර කොටස් සමග වර්තමාන චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි අදාළ සූත්‍ර අතර සමානකම් බහුල ය.
- iii. චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි සූත්‍රවල ව්‍යුහය හා ආකෘතිය පාලි මජ්ඣිමනිකාය හා බෙහෙවින් සමගාමී ය. එහෙත් චීන මධ්‍යම ආගමය පාලි මජ්ඣිමනිකායේ පරිවර්තනයක් හෝ අනුවර්තනයක් ද නොවේ. එසේ නම් පාලි මජ්ඣිමනිකායට සමගාමී වෙනත් මූලාශ්‍රයකින් චීන මධ්‍යම ආගමය පැවත ආ යුතු ය. එය සර්වාස්තිවාදී මධ්‍යම ආගමය යි.
- iv. චීන භාෂාවට පරිවර්තනය කරන ලද අනෙක් බෞද්ධ ග්‍රන්ථවලට සාපේක්ෂව පරීක්ෂා කිරීමේ දී ඓතිහාසික සහ භාෂා කරුණුවලට අනුව ද සර්වාස්තිවාදී ග්‍රන්ථ චීනයට හඳුන්වා දුන් අයුරු සනාථ වෙයි. ඊට අනුව සංස්කෘත මධ්‍යම ආගමයෙහි ආභාසය චීනයට ලැබීමෙන් චීන මධ්‍යම ආගමය නිර්මාණය කර තිබේ.

මෙතුමා විසින් රචිත සර්වාස්තිවාදී සාහිත්‍යය *Sarvastivada Literature* හිනයාන සූත්‍ර *Sutras of Hinayana* සහ *Four Agama and other Chinese works included in the Catalogue under the heading, sutras of Hinayana ,almost all belong to the Sarvastivada or Vaibhasika School* යනාදී අනෙකුත් පර්යේෂණ ලිපිවල අන්තර්ගතයට අනුව චීන මධ්‍යම ආගමය සර්වාස්තිවාදීන්ගෙන් පැවත එන බව සනාථ කිරීම පිණිස ඉහත නිගමනවලට එළඹිය හැකි ය.

නැගෙනහිර කුර්කිස්ථානයෙන් සොයාගනු ලැබූ සූත්‍ර කොටස් පිළිබඳ දීර්ඝ අධ්‍යයනයක නිරත වූ බාපත්ගේ *Bapat P.V* අදහස වන්නේ චීන මධ්‍යම ආගමයට අයත් උපාලි, සුඛ සූත්‍ර සහ නැගෙනහිර කුර්කියෙන් සොයාගනු ලැබූ සූත්‍ර කොටස් අතර පවතින සමානතාවට වඩා, වර්තමාන චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි ඇති උපාලි සහ සුඛ සූත්‍ර දෙක පාලි මජ්ඣිමනිකායේ උපාලි සහ සුඛ සූත්‍රවලට සමාන වන බව යි.⁹ එයට හේතුව නැගෙනහිර කුර්කිස්ථානයෙන් සොයාගනු ලැබූ සංස්කෘත මධ්‍යම ආගමයට අයත් සූත්‍ර කොටස්වලට වඩා පැරණි සර්වාස්තිවාදී මධ්‍යම ආගමයක ආභාසය චීනයට ලැබීම යි. කුර්කිස්ථානයෙන් හමු වූ සංස්කෘත මධ්‍යම ආගමයට අයත් සූත්‍ර කොටස්වලට වඩා චීනය බසට පරිවර්තනය කළ මධ්‍යම ආගමය පැරණි ය. අනෙක් කරුණ නම් කුර්කිස්ථාන සංස්කෘත මධ්‍යම ආගමයෙහි කොටස් සංස්කෘත සහ ප්‍රාකෘත මිශ්‍ර භාෂා ව්‍යවහාරයකින් රචනා වී තිබේ.

6. මෑත කාලීන වියතුන්ගේ පර්යේෂණ

දීපක් කුමාර් බරුවා *Bareau, Dipak Kumar* විසින් සිදුකරන ලද *An Analytical Study of Four Nikayas* නමැති පර්යේෂණාත්මක කෘතියේ දී බුද්ධකාලීන භාරතීය ආගමික සංස්කෘතික ලක්ෂණ පිළිබඳ දීර්ඝ වශයෙන් සාකච්ඡා වෙයි. පරිච්ඡේද පහකින් සමන්විත මෙම ග්‍රන්ථයේ දී පාලි සතර නිකාය ගැන පමණක් නො ව පාලි සතර නිකාය සහ චීන සතර ආගමය අතර ඇති සම්බන්ධතාව සහ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන මූලික බෞද්ධ ඉගැන්වීම් මූලාශ්‍රද්වයෙහි දැක්වෙන අයුරු ද සාකච්ඡා කොට ඇත. විශේෂයෙන් සර්වාස්තිවාදී සතර නිකාය නිර්මාණය කිරීම පිණිස පාලි නිකාය සාහිත්‍යය කෙතෙක් දුරට උපයෝගී කරගෙන ඇද්දැයි එහිදී විමර්ශනයට ලක්කර ඇත.

සුජාතො හිමියන් *Bhikkhu Sujato* විසින් ද *What the Buddha really taught: The Pali Nikaya and the Chinese Agama* යනුවෙන් පර්යේෂණ පත්‍රිකාවක් රචනා කරන ලදී. සුජාතො හිමි සිය අධ්‍යයනයේදී මූලික වශයෙන් පාලි නිකාය සහ චීන ආගමයන් පිළිබඳ *Samuel Beal, (1882), Anesaki. N, (1908), Akanuma. C, (1929)* යන වියතුන් විසින් සිදුකර ඇති අධ්‍යයන සම්බන්ධයෙන් සමලෝචනයක් සිදුකර තිබේ. බොහෝ කලකට පෙර සැමුවෙල් බෙල් විසින් චීන බෞද්ධ සාහිත්‍යය පිළිබඳ සිදුකළ අධ්‍යයන පසුකාලීන පාලි නිකාය සහ චීන ආගමයන් සම්බන්ධ තුළනාත්මක පර්යේෂණ සඳහා පදනම් වූ අයුරු සුජාතෝ හිමි පෙන්වා දෙයි. මෙහිදී පාලි මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි සූත්‍ර සංග්‍රහය මෙන් ම ව්‍යුහය පිළිබඳව ද කරුණු ඉදිරිපත් කොට ඇත. පෙරවාද සහ සර්වාස්තිවාද නිකායයන්හි අන්‍යන්‍යතාව මූලාශ්‍රය මගින් ඉදිපත්වන බව ත්‍රිකෝටික පාරිශුද්ධ මාංශ භක්ෂණය පිළිබඳ විග්‍රහ වන ජීවක සූත්‍රය පාලි මජ්ඣිම නිකායෙහි ඇතුළත් වීමෙන් සහ එම සූත්‍රය මධ්‍යම ආගමයෙහි නොදැක්වීමෙන් පෙරවාදී පාර්ශ්වය ත්‍රිකෝටික පාරිශුද්ධ මාංශ භක්ෂණය පිළිගන්නා බවත් ස්වර්වාස්තිවාදී පාර්ශ්වය මාංශ අනුභවය ප්‍රතික්ෂේප කර ඇති අයුරුත් ගෙනහැර දක්වයි. සංස්කෘත භාෂාවෙන් චීන බසට පරිවර්තනය කිරීමේ දී මතුවන ගැටලු, සූත්‍ර පරිවර්තනයේ දී චීන බසට එකතු වූ සංස්කෘත වචන ආදිය මෙන් ම පාලි නිකායවලට අයත් සූත්‍ර චීන ආගමයට අයත් සූත්‍ර හා සමගාමී වන අයුරුත් මෙම අධ්‍යයනයෙන් පැහැදිලි කරයි.

වියට්නාම් ජාතික තිච් මින් චෝ හිමි *Bhikkhu Thich Minh Chua* සිය ආචාර්ය උපාධි පර්යේෂණය සඳහා *The Chinese Maddhyama Agama and the Pali Majjhima Nikaya, A Comparative Study* යන මාතෘකාව යොදා ගනිමින් චීන මධ්‍යම ආගමය සහ පාලි මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ තුළනාත්මක අධ්‍යයනයක් මින් අඩසියවසකට පමණ පෙර සිදුකොට තිබේ. ප්‍රධාන මාතෘකා හතරක් යටතේ සිදුකර ඇති මෙම අධ්‍යයනය මගින් චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි සහ පාලි මජ්ඣිමනිකාගත සූත්‍ර සංග්‍රහය අතර සම විෂමතා සහ අන්තර්ගත මූලික ඉගැන්වීම්, බුද්ධ චරිතය, හික්ෂු විනය හා බැඳුණු කරුණු, ගාථා හා උපමා ආදිය පිළිබඳ විමර්ශනය කරමින්

සම විෂමතා දැක්වීම පාලි නිකාය සහ චීන ආගමය පිළිබඳ කරන ලද අධ්‍යයන අතරින් කැපී පෙනෙයි. මෙම අධ්‍යයනයේ තුන්වැනි පරිච්ඡේදය යටතේ චීන සහ පාලි මූලාශ්‍රද්වයෙහි එකිනෙකට සමාන සූත්‍ර පහළොව පිළිබඳ දක්වා ඇති විමර්ශනය බොහෝ දුරට පරිපූර්ණ වන අතර පසු කාලීන පර්යේෂණ සඳහා ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වන බව ද සඳහන් කළ හැකි ය. චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි ඓතිහාසික තොරතුරු පිළිබඳව ද එතුමාගේ අවධානය යොමු වීම මෙම පර්යේෂණයේ වැදගත්කම තීව්‍ර වීමට හේතු වී තිබේ. මෙතුමාගේ අධ්‍යයනය අඩසියවසකටත් පෙර සිදුකරන ලද්දක් බැවින් පාලි සහ චීන මූලාශ්‍රය ලෙස යොදාගත් සමහර ග්‍රන්ථ මේ වන විට අවස්ථා කිහිපයකදී සංස්කරණයන්ට භාජනය වී ඇත. මූලාශ්‍රද්වයට අයත් සූත්‍ර සංග්‍රහය අතර සම විෂමතා විමර්ශනය පිණිස භාවිත අකනුමාගේ *The Comparative Catalogue of Chinese Āgamas & Pāli Nikāyas* නම් පර්යේෂණ ග්‍රන්ථයේ අන්තර්ගත සමහර කරුණු වර්තමානය වන විට සංස්කරණයට බඳුන් වී තිබේ. චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි මෙන් ම පාලි මජ්ඣිමනිකායාගත ඓතිහාසික තොරතුරු විමර්ශනයට ලක්කරමින් සම විෂමතා අධ්‍යයනය කළ ද මූලාශ්‍රද්වයෙහි ප්‍රභවයට අදාළ පැරණි මූලාශ්‍රයක් පිළිබඳ අවධානය යොමු වී නොමැත. සමහර තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමේදී චීන වචන හා යෙදුම් භාවිත කර තිබේ. එය අන්තර්ගතය වඩා නිවැරදිව ඉදිරිපත් කිරීමට අදාළ වුව ද එම යෙදුම්වල ඉංග්‍රීසි පරිවර්තන ප්‍රමාණවත් නොවන බැවින් පාඨකයා අසීරුතාවට පත්වේ.

පාලි, සංස්කෘත , චීන සහ ටිබෙට් බෞද්ධ සාහිත්‍යය පිළිබඳ තුල්‍යාත්මක අධ්‍යයන පිළිබඳ ව පමණක් නොව මූලික බෞද්ධ සංකල්ප අධ්‍යයනය පිළිබඳ මැන කාලීන වියතෙකු වශයෙන් බෞද්ධ පර්යේෂකයන් අතර ප්‍රකට ජර්මන් ජාතික අනාලයෝ හිමියන්ට *Bhikkhu Analayo* ලැබෙන්නේ ප්‍රමුඛතාවකි. පාලි, චීන සහ ටිබෙට් බෞද්ධ මූලාශ්‍රය උගයෝගී කරගෙන එතුමා විසින් පර්යේෂණ ග්‍රන්ථ මෙන් ම ලිපි රැසක් ඉංග්‍රීසි, ජර්මන් සහ චීන යන භාෂා ත්‍රයෙන් ම ඉදිරිපත් කර තිබීම මෙහිලා විශේෂයෙන් දැක්විය යුතුය. එතුමා විසින් සිදුකරන ලද පර්යේෂණ අතුරින් පාලි මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ කරන ලද අධ්‍යයන මෙහිදී විමර්ශනයට ලක්කෙරේ.

අනාලයෝ හිමියන් විසින් සාහිත්‍ය ශූර් උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද පර්යේෂණ ග්‍රන්ථය වූයේ පිටු 1084කින් සමන්විත කාණ්ඩ දෙකකින් මුද්‍රණය කර ඇති *A Comparative Study of the Majjhima-nikâya* නම් කෘතියයි. මෙම පර්යේෂණය *Taipei: Dharma Drum Publishing Corporation* ආයතනය මගින් 2011 වසරේ ප්‍රකාශයට පත්කර තිබේ.¹⁰ පාලි මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ ඉංග්‍රීසි, ජර්මන්, ප්‍රංශ සහ චීන යන භාෂාවලින් මෙතෙක් සිදුකරන ලද පර්යේෂණ මෙන් ම ලියා ප්‍රසිද්ධ කොට ඇති බෝහෝ ග්‍රන්ථ සහ ලිපි ලේඛන ද මේ සඳහා පරිශීලනය කර තිබේ. ඉතා විධිමත් ක්‍රමවේදයක් උපයෝගී කරගනිමින් මූලාශ්‍රවලට අයත් සූත්‍ර සංග්‍රහයෙහි සම විෂමතා ඉදිරිපත් කෙරෙයි. අකනුමාගේ *The Comparative Catalogue of Chinese Āgamas & Pāli Nikāyas* යන පර්යේෂණ කෘතිය මෙන් ම තිච් මින් වෝ හිමිගේ *The Chinese Maddhyama Agama and the Pali Majjhima Nikaya, A Comparative Study* පර්යේෂණ කෘතිය උපයෝගී කරගන්නා අනාලයෝ හිමි අදාළ විබේට් සහ සංස්කෘත මූලාශ්‍රය පදනම් කරගෙන ඒවායේ පවත්නා යම් යම් දුර්වලතා මතුකොට ඇත. චීන මධ්‍යම ආගමයට අයත් සූත්‍ර සහ සූත්‍ර කොටස් පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි මෙන් ම සෙසු නිකායවලත් පාලි චීනය සහ අභිධර්ම ග්‍රන්ථවලත් සංග්‍රහ වී ඇති අයුරු පෙර පර්යේෂණවලට වඩා විධිමත් ලෙස ඉදිරිපත් කර ඇත. පාලි සහ චීන මූලාශ්‍රයෙහි අන්තර්ගතය ද ඉතා සියුම් ලෙස විමර්ශනය කරමින් එහි සම විෂමතා දක්වා තිබේ. මෙතෙක් චීන මධ්‍යම ආගමය සහ පාලි මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ සිදුකරන ලද අධ්‍යයනවලට වඩා සම්පූර්ණ පර්යේෂණයක් ලෙස මෙය හැඳින්වීම යුක්ති සහගත ය. මෙයට අමතර වශයෙන් අනාලයෝ හිමියන් විසින් පාලි නිකාය සහ චීන ආගමය සමබන්ධයෙන් සිදුකරන ලද අධ්‍යයන අතර *The Madhyama Āgama, (ed. and trsl. in collaboration with Marcus Bingenheimer (chief editor) and Rod Bucknell)* යන පර්යේෂණාත්මක කෘතිය ද වැදගත් වෙයි.¹¹ සර්වාස්තිවාදීන්ගේ මධ්‍යම ආගමය, එහි චීන පරිවර්තන, චීනයේ දී සිදුකළ පරිවර්තනවල පැවැති දෝෂ නිවැරදි කිරීම සඳහා අනුගමනය කල ක්‍රියාමාර්ග යනාදි තොරතුරු පිළිබඳ දීර්ඝ විස්තරයක් ඉදිරිපත් වෙයි. චීන මධ්‍යම ආගමය කාණ්ඩ පහකට, වර්ග දහඅටකට, පරිච්ඡේද

හැටකට සහ සූත්‍ර දෙසියවිසිදෙකකට බෙදාදැක්වීම පිළිබඳ විමර්ශනයක් ද මෙම පර්යේෂණයට ඇතුළත් ය. පාලි මූලාශ්‍රයෙහි දැක්වෙන සමහර කරුණු සංශෝධනයට ලක්වී ඇති අයුරු සහ ඊට බලපෑ හේතු සාධක පිළිබඳ අදහස් රැසකින් ද මධ්‍යම ආගමය නම් කෘතිය සමන්විත ය.

අනාලයෝ හිමියන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද පාලි සහ චීන මූලාශ්‍රය නියෝජනය වන පර්යේෂණ පත්‍රිකා අතරින් කිහිපයක් මුද්‍රණය කරන ලද ග්‍රන්ථවල පරිච්ඡේද ලෙසින් දක්නට ලැබෙයි. සේද මාවත ඔස්සේ පැමිණි චීන ජාතික පා- ෂියැන් හිමියන් විසින් සංස්කෘත මධ්‍යම ආගමය චීනයට ගෙන ගොස් චීන බසට අවසන් වශයෙන් පරිවර්තනය කිරීමේ පුවත ඇතුළත් නිබන්ධය මෙහිලා විශේෂයෙන් දැක්විය යුතුය.¹² චීනයට සංස්කෘත ආගමය සාහිත්‍යය හඳුන්වාදීම, සංස්කෘත සතර ආගමය චීන බසට නැගීම සහ එහිදී මතු වූ ගැටලු මෙන් ම ඒවා නිරාකරණය සඳහා අනුගමනය කරන ලද ක්‍රියාමාර්ග ආදිය විමර්ශනාත්මක ලෙස අධ්‍යයනය කරමින් රචිත *“The Influence of Commentarial Exegesis on the Transmission of Āgama Literature”, in Translating Buddhist Chinese, Problems and Prospects*, පරිච්ඡේදය චීන ආගමය සාහිත්‍යය පිළිබඳ ඓතිහාසික අධ්‍යයනයක යෙදෙන ආධුනික පර්යේෂකයන්ට ප්‍රයෝජනවත් මූලාශ්‍රයක් ලෙසින් හැඳින්විය හැකි ය.¹³ 2008 වසරේදී *“Who said it? Authorship Disagreements between Pāli and Chinese Dis-courses”* යනුවෙන් රචිත පරිච්ඡේදය මගින් පාලි සහ චීන සූත්‍ර සංග්‍රහය අතර සම්බන්ධතාව සනිද්‍ර්ශනව තහවුරු කෙරෙයි. එපමණක් නො ව එමගින් මූලාශ්‍රඳ්වය අතර පවත්නා සම්බන්ධතා පිළිබඳ ඉන් පෙර සිදුකරන ලද පර්යේෂණවල දුර්වලතා සාධක සහිත ව ඉදිරිපත් කර ඇත.

අනාලයෝ හිමියන් විසින් රචනා කොට විවිධ සඟරාවල 2011 වසර දක්වා පළකරන ලද පර්යේෂණ පත්‍රිකා සහ ලිපි ලේඛන පනස්අට අතුරින් විසිඅටක් ම පාලි නිකාය සහ චීන අගමයන් පිළිබඳ අධ්‍යයනයන් ය. ඒ අතර පාලි මජ්ඣිමනිකාය සහ චීන මධ්‍යම ආගමය හා බැඳුණු පර්යේෂණ පත්‍රිකා දහයකි.

එනම්;

1. *"Brahmâ's Invitation, the Ariyapariyesanâ-sutta in the Light of its Madhyama-âgama Parallel"*¹⁴
2. *"The Chinese Madhyama-âgama and the Pâli Majjhima-nikâya - In the Footsteps of Thich Minh Chau"*¹⁵
3. *"Chos sbyin gyi mdo, BhikCuGî Dharmadinnâ Proves Her Wisdom"*¹⁶
4. *"Comparative Notes on the Madhyama-âgama"*¹⁷
5. *"Correspondence Table for Parallels to the Discourses of the Majjhima Ni-kâya: To-ward a Revision of Akanuma's Comparative Catalogue", (in collaboration with Rod Bucknell),*¹⁸
6. *"Mahâpajâpatî's Going Forth in the Madhyama-âgama"*¹⁹
7. *"The Sixfold Purity of an Arahant, According to the Chabbisodhana-sutta and its Paral- lel"*²⁰
8. *"Structural Aspects of the Majjhima-nikâya"*²¹
9. *"The Vekhanassa-sutta and its Madhyama-âgama Parallel - A Case Study in the Trans-mis-sion of the Pâli Discourses"*²²
10. *"What the Buddha would not do, According to the Bâhitika-sutta and its Madhyama-âga-ma parallel"*²³

මෙම ලිපි අතරින් ඉහත අංක දෙක *"The Chinese Madhyama-âgama and the Pâli Majjhima-nikâya - In the Footsteps of Thich Minh Chau"*, අංක හතර *"Comparative Notes on the Madhyama-âgama"*, අංක පහ. *"Correspondence Table for Parallels to the Discourses of the Majjhima Ni-kâya: To-ward a Revision of Akanuma's Comparative Catalogue"*, සහ අංක අට *"Structural Aspects of the Majjhima-nikâya"* යන ලිපි ලේඛන මගින් පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සහ චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි සූත්‍ර සංග්‍රහය මෙන් ම අන්තර්ගතය පිළිබඳ කුලනාත්මක අධ්‍යයන ඉදිරිපත් කොට ඇත. විශ්විතාම් ජාතික *Thich*

Minh Chau හිමියන්ගේ *The Chinese Madhyama-âgama and the Pâli Majjhima-nikâya* පර්යේෂණ ග්‍රන්ථයෙහි අන්තර්ගත සූත්‍ර සන්සන්දනය සහ මූලික ධර්ම කරුණු විග්‍රහය පසුකාලීන අදාළ පර්යේෂණ වාර්තා උපයෝගී කරගෙන තවදුරටත් සංස්කරණය කරමින් විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කර ඇත. මධ්‍යම ආගමය පිළිබඳ තුල්‍යාත්මක සටහනක් “*Comparative Notes on the Madhyama-âgama*, යන මැයෙන් වන අනාලයෝ හිමිගේ පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් චීන සහ පාලි මූලාශ්‍රය පදනම් කරගෙන චීන මධ්‍යම ආගමයට අයත් සූත්‍ර පාලි මජ්ඣිමනිකාය නිකායෙහි දක්නට ලැබෙන අයුරු විමර්ශනාත්මක ලෙසින් ඉදිරිපත් කොට ඇත. චීන මධ්‍යම ආගමය සූත්‍ර පරිච්ඡේද, වර්ග සහ කාණ්ඩ ලෙසින් බෙදා දැක්වීම කෙතෙක් දුරට පාලි මජ්ඣිමනිකාය සූත්‍ර පණ්ණාස සහ වර්ග වශයෙන් බෙදා දැක්වීම හා සම විෂම වන්නේ දැයි විමර්ශනය කිරීමත් මෙහි එක් අරමුණක් වූ බව පෙනෙයි. එසේ ම චීන මධ්‍යම ආගමය සහ පාලි මජ්ඣිමනිකාය නියෝජනය වන සමගාමී සූත්‍රවල අන්තර්ගත සමහර සූත්‍ර කොටස් අඩුවැඩි වශයෙන් වාර්තා වීම සහ එකිනෙකට වෙනස් ලෙස තොරතුරු වාර්තා වීම පිළිබඳව ද කරුණු ඉදිරිපත් වෙයි. සූත්‍ර සංග්‍රහයේ සම විෂමතා පෙන්වීමේ දී අකනුමාගේ පර්යේෂණ වාර්තාවේ දැක්වෙන තොරතුරු සහ අනාලයෝ හිමියන්ගේ ඉදිරිපත් කිරීම් අතර වෙනස්කම් කිහිපයක් දක්නට ලැබේ.

අනාලයෝ හිමි සහ *Roderick. S. Bucknell* එක් ව සිදුකරන ලද “*Correspondence Table for Parallels to the Discourses of the Majjhima Ni-kâya: To-ward a Revision of Akanuma's Comparative Catalogue*” යන පර්යේෂණය මෑත කාලයේ චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි සහ පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර සංග්‍රහය සම්බන්ධයෙන් සිදුකරන ලද උසස් අධ්‍යයනයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. 1929 වසරේ ප්‍රසිද්ධියට පත් අකනුමාගේ චීන ආගමයන් සහ පාලි නිකායාගත සූත්‍ර සංග්‍රහය තව දුරටත් සංශෝධනය කරමින් වඩා නිවරදි සූත්‍ර සංග්‍රහයක් මොවුන් දෙදෙනා විසින් ශාස්ත්‍රීය ලෝකය හමුවේ තබා ඇත. මොවුන් දෙදෙනා විසින් චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි සහ පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර සංග්‍රහයෙහි සම විෂමතා දැක්වීමේ දී පාලි සහ චීන මූලාශ්‍රය පමණක් නොව ටිබෙට් සහ සංස්කෘත භාෂා මූලාශ්‍රය ද පාලි අභිධර්ම සාහිත්‍යය සහ විනය

ග්‍රන්ථ ද අවදාන සාහිත්‍යයට අයත් කෘති ද පාලි අටුවා ද උපයෝගී කරගැනීම පවතින සුවිශේෂත්වය යි.

Akanuma මෙන් ම *Thich Minh Chau* හිමියන් විසින් ඉදිරිපත් කොට ඇති සූත්‍ර සංග්‍රහයේ පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර අංක 9 චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි කිසිදු සූත්‍රයකට සමගාමී නො වන බව දක්වා තිබේ. එහෙත් අනාලයෝ හිමි සහ *Roderick. S. Bucknell* ගේ විමර්ශනයේ දී මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර අංක 9 චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි 29වැනි සූත්‍රයට සමගාමී වන අයුරු පෙන්වා දෙයි. එලෙස ම *Akanuma* මෙන් ම *Thich Minh Chau* හිමියන් විසින් පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර අංක 114 චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි කිසිදු සූත්‍රයකට සමගාමී නොවන බව දැක්වූව ද අනාලයෝ හිමි සහ *Roderick. S. Bucknell* ගේ විමර්ශනයේ දී පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර අංක 114 චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි 109වැනි සූත්‍රයට සමගාමී වන අයුරු පෙන්වා දෙයි. අනෙක් අතට *Akanuma* මෙන් ම *Thich Minh Chau* හිමියන් විසින් පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි 143වැනි සූත්‍රය චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි 28වැනි සූත්‍රයටත් පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි 148වැනි සූත්‍රය චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි 86වැනි සූත්‍රයටත් සමගාමීවන අයුරු පෙන්වා දෙයි. පිළිවෙලින් පාලි මජ්ඣිමනිකායෙහි සූත්‍ර අංක 143 සහ 148 චීන මධ්‍යම ආගමයෙහි කිසිදු සූත්‍රයකට සමගාමී නොවන බව අනාලයෝ හිමි සහ *Roderick. S. Bucknell* ගේ විමර්ශනයේ දී පෙන්වා දී ඇත.

පාලි මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ මහාවාර්ය ඔලිවර් අබේනායක මහතා විසින් පර්යේෂණාත්මක නිබන්ධිකා කිහිපයක් රචනා කරන ලදී. මේ අතරින් "මජ්ඣිමනිකාය සමාලෝචනය", විද්‍යෝදය ධර්මශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, (2008). අකුරටියේ ශ්‍රී අමරවංස නාහිමි උපහාර කලාපය, සංස්කාරකවරු වැගම පියරතන හිමි, මකුරුප්පේ ධම්මානන්ද හිමි, පුස්සල්ලාවේ ඤාණරතන හිමි, විද්‍යෝදය පිරිවෙන් ආදිශිෂ්‍ය සංගමය. මරදාන. පිටු 47-59. සහ "මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ හැදින්වීමක්", ලේඛන මාලා අංක 5, (1967). සංස්කරණය කැකුළන්දොල සුමන හිමි සහ අරඹදෙණියේ විමලවංශ හිමි, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 57-64. යන ඉදිරිපත් කිරීම් සුවිශේෂ වේ. එම නිබන්ධිකා දෙකෙහි දී ම එතුමා ප්‍රධාන ශීර්ෂ කිහිපයක්

යටතේ මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ විමර්ශනය සිදුකොට තිබේ. මජ්ඣිමනිකායෙහි ව්‍යුහය, පණ්ණාසක හා වර්ග, සූත්‍ර නම් කිරීම, මජ්ඣිමනිකාය හා සෙසු පාලි නිකාය අතර සම්බන්ධය, මජ්ඣිමනිකායාගත සූත්‍රවල අරමුණ විෂය කරුණු අනුව සූත්‍ර වර්ග කිරීම යන තේමා ඒ අතරින් ප්‍රමුඛ වෙයි. එතුමාගේ අධ්‍යයනය පදනම් කරගෙන මජ්ඣිමනිකායාගත සූත්‍ර විෂය කරුණු පදනම් කොට ගෙන පැහැදිලි කොටස් කිහිපයකට බෙදා දැක්විය හැකි ය. එනම්, බුද්ධ චරිතය පිළිබඳ විස්තර ඇතුළත් සූත්‍ර, මූලික බෞද්ධ ඉගැන්වීම් විස්තර වන සූත්‍ර, විනය කරුණු ගැන කියැවෙන සූත්‍ර. ආධ්‍යාන ස්වරූපයෙන් සංග්‍රහ වී ඇති සූත්‍ර, සාමාජිකත්ව නිරූපණය සම්බන්ධයෙන් වැදගත් වන සූත්‍ර, ජාතක කථා වස්තුවේ කරගත් සූත්‍ර, නිසන්ඬු ශෛලියෙන් ඉදිරිපත් වන සූත්‍ර, පද්‍ය මාධ්‍යය බෙහෙවින් යොදාගත් සූත්‍ර, පළමු සංගීතියෙන් අනතුරු ව සංග්‍රහ වී ඇති සූත්‍ර, මුල් බුදුසමය විසින් අගය නොකළ කරුණු ඇතුළත් සූත්‍ර වශයෙනි. මීට අමතරව පණ්ණාසක හා වර්ග, සූත්‍ර නම් කිරීමේ පදනම, මජ්ඣිමනිකාය හා සෙසු නිකාය අතර සම්බන්ධය, සූත්‍රවල අරමුණ සහ ගාථා භාවිතය යන මාතෘකා යටතේ කරුණු විග්‍රහ කොට ඇත. පාලි මජ්ඣිමනිකාය සම්බන්ධයෙන් සිංහල බසින් රචිත පර්යේෂණාත්මක කෘති හෝ ලිපි හෝ ඉතා අල්පය. ඒ අතරින් ද මහාචාර්ය ඔලිවර් අබේනායක වියතාණන්ගේ නිබන්ධිකා අතිශයින් වැදගත් වෙයි.

පාදක සටහන්:

1. Enomoto, Fumio.(1986) “On the Formation of the Original Texts of the Chinese Āgamas”, in *Buddhist Studies Review*, vol. 3, pp. 19-30.
2. Anesaki Masaharu. *The Four Buddhist gamas in Chinese: A Concordance of their Parts and the Corresponding Counterparts in the Pli Nikyas. Transactions of the Asiatic Society of Japan 1908, p149.*
3. Akanuma, Chizen. *The Comparative Catalogue of Chinese gamas & Pli Nikyas. Nagoya: Hajinkaku-shobô. 1929, Reprinted 1990, Delhi: Sri Satguru Publications.p56.*
4. Samuel Beal, *Abstract of Four Lectures on Buddhist Literature in China* ,Published by Asian Educational Services, 1999,pp,121

5. *The Parinibbâna, the Brahmajâla, the Sigalovada, the Dhammacakka, the KasiBhâradvadja, the Mahâmangala; all these I have found and compared with translations from the Pali, and find that in the main they are identical. I do not say literally the same; they differ in minor points, but are identical in plot and all important details. And when the Vinaya and Âgama collections are thoroughly examined, I can have little doubt we shall find most if not all the Pali suttas in a Chinese form.*
6. Hoernle A.F.R. *Manuscript Remains of Buddhist Literature found in Eastern Turkestan*, v, 1 Oxford 1916,p87
7. Dutt, Nalinaksha, *Early monastic Buddhism.*, Calcutta Oriental Book Agency (Calcutta). 1941 vol,ii,p125
8. Banerjee, Anukul Chandra, *Sarvastivada Literature*. Calcutta: World Press, 1979. ,p23
9. Bapat P.V,*2500 years of Buddhism, Ministry of Information and Broadcasting.,Inda,1969,p.186*
10. Analayo,Bhikkhu .*A Comparative Study of the Majjhima-nikâya, (Dharma Drum Buddhist College Research Series), Taipei: Dharma Drum Publishing Corporation, 2011.*
11. *The Madhyama Âgama*, (ed. and trsl. in collaboration with Marcus Bingenheimer (chief editor) and Rod Bucknell), *BDK English Tripitaka Series, Berkeley: Numata Center for Buddhist Translation and Research, vol. 1*
12. “Fa-xian and the Chinese Âgamas”, in *India on the Silk Route*, K. Sheel et al. (ed.), Delhi: *Buddhist World Press, 2010*, pp. 57–93.
13. “The Influence of Commentarial Exegesis on the Transmission of Âgama Literature”, in *Translating Buddhist Chinese, Problems and Prospects*, (East Asia Intercultural Studies 3), K. Meisig (ed.), Wiesbaden: Harrassowitz, 2010 pp. 1–20.
- Chinese trsl.: Satyâbhisamaya, 2009, vol. 48 pp. 1–48.
14. “Brahmâ’s Invitation, The Ariyapariyesanâ-sutta in the Light of its Madhyama-âgama Parallel”, *Journal of the Oxford Centre of Buddhist Studies*, 2011, vol. 1 pp. 12–38.
15. “The Chinese Madhyama-âgama and the Pâli Majjhima-nikâya - In the Footsteps of Thich Minh Chau”, *Indian International Journal of Buddhist Studies*, 2008, vol. 9 pp. 1–21.
16. ”Chos sbyin gyi mdo, BhikcuGî Dharmadinnâ Proves Her Wisdom”, *Chung-Hwa Buddhist Journal*, 2011, vol. 24 pp. 3–33.

- 17 . “Comparative Notes on the Madhyama-âgama”, *Fuyan Buddhist Studies*, 2007, vol. 2 pp. 33–56. - Chinese trsl.: *ibid.* pp. 1–32.
- 18 . “Correspondence Table for Parallels to the Discourses of the *Majjhima Ni-kâya*: To-ward a Revision of Akanuma’s Comparative Catalogue”, (in collaboration with Rod Bucknell), *Journal of the Centre for Buddhist Studies, Sri Lanka*, 2006, vol. 4 pp. 215–243.
19. “Mahâpajâpatî’s Going Forth in the Madhyama-âgama”, *Journal of Buddhist Eth-ics*, 2011, vol. 18 pp. 268–317.
- 20 .”The Sixfold Purity of an Arahant, According to the Chabbisodhana-sutta and its Paral-lel”, *Journal of Buddhist Ethics*, 2008, vol. 15 pp. 241–277.
- 21 . “Structural Aspects of the *Majjhima-nikâya*”, *Bukkyô Kenkyû*, 2010, vol. 38 pp. 35–70.
- 22 . “The Vekhanassa-sutta and its Madhyama-âgama Parallel - A Case Study in the Trans-mis-sion of the Pâli Discourses”, *Journal of the Centre for Buddhist Studies, Sri Lanka*, 2007, vol. 5 pp. 89–104.
- 23 . “What the Buddha would not do, According to the Bâhitika-sutta and its Madhyama-âga-ma parallel”, *Journal of Buddhist Ethics*, 2007, vol. 14 pp. 153–179.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය:

Anâlayo, Bhikkhu. (2011). *A Comparative Study of the Majjhima-nikâya*, (Dharma Drum Buddhist College Research Series), Taipei: Dharma Drum Publishing Corporation.

Anâlayo, Bhikkhu. (2009). *From Craving to Liberation. – Excursions into the Thought-world of the Pâli Discourses* (1). New York: Buddhist Association of the United States.

Anâlayo, Bhikkhu. (2010). *From Grasping to Emptiness – Excursions into the Thought-world of the Pâli Discourses* (2). New York: Buddhist Association of the United States.

Anâlayo, Bhikkhu. (2010). *The Madhyama Âgama*. (ed. and trsl. in collaboration with Marcus Bingenheimer (chief editor) and Rod Bucknell), *BKD English Tripitaka Series*, Berkeley: Numata Center for Buddhist Transla-tion and Research, vol. 1.

Akanuma, Chizen. (1929). *The Comparative Catalogue of Chinese Âgamas & Pâli Nikâyas*. Delhi: SriSatguru, Nagoya: Hajinkaku-shobô. Reprinted.

- Anesaki, Masaharu.(1908). *The Four Buddhist Āgamas in Chinese: A Concordance of their Parts and the Corresponding Counterparts in the Pāli Nikāyas*. Transactions of the Asiatic Society of Japan.
- Allon, Mark. (2001). *Three Gāndhārī Ekottarikāgama-Type Sūtras*. University of Washington Press.
- Banerjee, Anukul Chandra. (1977). *Studies in Chinese Buddhism*. K.L.M private Limited, Calcutta.
- Bapat, P. V. (1969). *2500 years of Buddhism*. Ministry of Information and Broadcasting, India.
- Chen, k. (1964). *Buddhism in China, A Historical Survey*. Princeton University, New Jersey.
- Choong, Mun-keat. (1999). *The Notion of Emptiness in Early Buddhism*. Motilal Banarsidass .Delhi. .
- De Jong, J.W. (1968). *Buddha's Word in China*, 28th George Ernest Morrison Lecture. Canberra: Australian National University.
- Dutt, N. (1984). *Gilgit Manuscripts* ,1984a (part 1), 1984b (part 2). (= Bibliotheca Indo-Buddhica No. 16, No. 17). Delhi: Sri Satguru, vol. 3.
- Dutt,N. (1978). *Buddhist Sects of India*. Delhi: Motilal Banarasidass.Delhi.
- David. T. W. Rhys. (1952). *The History and Literature of Buddhism*.S Gupta Ltd, Calcutta.
- Enomoto, Fumio. (1994). *A Comprehensive Study of the Chinese Samyuktāgama:Indic Texts Corresponding to the Chinese Samyuktāgama as Found in the Sarvāstivāda-Mūlasarvāstivāda Literature*. Part 1:*Samgītanipāta. Kyoto: Kacho Junior College.
- Govinda, C, P. (1999). *Studies in the origins of Buddhism*. Motilal Banarasidass, India.
- Glass, Andrew. (2006). *Connected Discourses in Gandhāra: A Study, Edition, and Translation of Four Samyuktāgama-Type Sūtras from the Senior Collection*, PhD dissertation, University of Washington.
- Horner, I.B. (1967).*The Collection of the Middle Length Sayings*. London: Pali Text Society, vol. 1.
- Hazra, Kanai Lal. (1994). *Pali Language Literature*. Vol.1, D.K. Print Work, Delhi.
- Laid, U, K. (1990). *Guide to Tripitaka*. Sri Satguru Publications, Delhi.
- Minh, C.H. (1991). *The Chinese Madhyama Āgama and the Pāli Majjhima Nikāya*. Motilal Banarasidass, Delhi.
- Muller, M. (1977). *Sacred Books of the East*. Motilal Banarasidass, Delhi.
- Nānamoli, Bhikkhu. (2005).*The Middle Length Discourses of the Buddha*. Boston: Wisdom.

Nayeda, E. (1964) . *A History of Formulation of Original Buddhist Text*, Motial Banarasidass, Delhi.

Norman, Kenneth Roy. (1983). *Pali Literature*, Otto Harrassowitz. Wiesbaden,

Nyanaponika & Bodhi Bhikkhu. (1976).*Numerical Discourses of the Buddha*. Kandy Buddhist Publication Societ.

Nyanatiloka,Bhikkhu. (1970). *Manual of Buddhist Term and Doctrines*. Buddhist Foundation, Taiwan.

Skilling, Peter. (1994). *Mahâsûtras: Great Discourses of the Buddha*. Oxford: PTS, vol. 1.

Somapala, J. (1993). *Handbook of Pali Literature*. Karunaratne press, Colombo.

Webb,R.I. (1975). *An Analysis of the Pali Canon*. Buddhist Publication Society, Kandy.

Woodward. (1952). *Pali Tripitaka Concordance*, The Pali Text Society,London.

Wright & Arthur ,A.F. (1959). *Buddhism in Chinese History*. Oxford University Press.

පර්යේෂණ ලිපි, සඟරා සහ වාරප්‍රකාශන

අබේනායක, ඔලිවර්. (2008). " මජ්ඣිමනිකාය සමාලෝචනය", *විද්‍යෝදය ධර්මශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය*, අකුරටියේ ශ්‍රී අමරවංස නාහිමි උපහාර කලාපය. සංස්කාරකවරු වැගම පියරතන හිමි, මකුරුප්පේ ධම්මානන්ද හිමි, පුස්පැල්ලාවේ ඤාණරතන හිමි, විද්‍යෝදය පිරිවෙන් ආදිශිෂ්‍ය සංගමය. මරදාන. පිටු 47-59.

ඔලිවර්, පී.එච්. (1967). "මජ්ඣිමනිකාය පිළිබඳ හැදින්වීමක්", *ලේඛන මාලා අංක 5*, සංස්කරණය කැකුළන්දොල සුමන හිමි සහ අරඹදෙනියේ විමලවංශ හිමි, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 57-64.

වන්දසිරි හිමි, පන්නඬුවන. (1964-1965). "පාලි ත්‍රිපිටකයට වැටී ඇති සංස්කෘත ත්‍රිපිටකයේ ආභාසය" සාධනා, 5 වැනි කලාපය, සංස්කරණය අඹන්වැල්ලේ පඤ්ඤානන්ද හිමි, වතුරේගම නිමලධීර හිමි, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 57-64.

වන්දරතන හිමි, ලබුනේන්ගොඩ. (1965)."මජ්ඣිමනිකායෙහි හික්ඛු වග්ගය පිළිබඳ විමර්ශනයක්", සාරදා, නෙවන කලාපය, සංස්කරණය, පලිපාන සිරිනිවාස හිමි, රුවන්වැල්ලේ සුවර්ණජෝති හිමි, පාලි සංගමය, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 177-182.

ධම්මපාල හිමි, යටගම. (1965). "මජ්ඣිමනිකායෙහි පිළිබිඹුවන බුද්ධකාලීන හික්ඛු ජීවිතය" *ලේඛන මාලා අංක 1*, සංස්කරණය කැකුළන්දොල සුමන හිමි සහ අරඹදෙනියේ විමලවංශ හිමි, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 58-64.

- පඤ්ඤාරතන හිමි, එළුවාපොළ. (1967). "ප්‍රථම සංගීතියේදී එක්රැස් වූයේ දැකට ඇති ත්‍රිපිටකයේ මූලබීජ පමණි", සාරදා, සිවුවැනි කලාපය. සංස්කරණය, මඩහපොළ මංගල හිමි, පාලි සංගමය, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 127-135.
- පුඤ්ඤාරතන හිමි, දෙහිගහහෙතේ. (1965). "ත්‍රිපිටකය හා එහි සංවර්ධනය", මාගධී අංක 2, සංස්කරණය දෙහිගහහෙතේ පුඤ්ඤාරතන හිමි, විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 105-120.
- පියපාල, ගාමිණී. (1969). "සුත්‍ර පිටකයේ සැලැස්ම හා සැකැස්ම", බෞද්ධ සංස්කෘති දෙවැනි කාණ්ඩය, අංක 1, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ. මරදාන. පිටු 72-78.
- රතනපාල හිමි, කෝන්වැවේ. (1964). "ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයේ ඓතිහාසික සංවර්ධනය", සාරදා, දෙවන කලාපය. සංස්කරණය පැලපිටිගම සුමනසිරි හිමි, පාලි සංගමය, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය. පිටු 20-30.

ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යය

- Anālayo, Bhikkhu. (2010). "Fa-xian and the Chinese Āgamas", in *India on the Silk Route*, K. Sheel et al. (ed.), Delhi: Buddhist World Press. pp. 57–93.
- Anālayo, Bhikkhu. (2010). "The Influence of Commentarial Exegesis on the Transmission of Āgama Literature", in *Translating Buddhist Chinese, Problems and Prospects, (East Asia Intercultural Studies 3)*, K. Meisig (ed.), Wiesbaden: Harrassowitz. pp.1–20. - Chinese transl: Satyābhisamaya, vol. 48 pp. 1–48.
- Anālayo, Bhikkhu. (2009). "Who said it? Authorship Disagreements between Pāli and Chinese Discourses", in *Indica et Tibetica 65*, Festschrift für Michael Hahn zum.
- Anālayo, Bhikkhu. (2008). "The Chinese Madhyama-āgama and the Pāli Majjhima-nikāya - In the Footsteps of Thich Minh Chau", *Indian International Journal of Buddhist Studies*, vol. 9 .pp. 1–21.
- Anālayo, Bhikkhu. (2011). "Chos sbyin gyi mdo, Bhikkhuñ Dharmadinnā Proves Her Wisdom", *Chung-Hwa Buddhist Journal*. vol. 24 pp. 3–33.
- Anālayo, Bhikkhu. (2007). "Comparative Notes on the Madhyama-āgama", *Fuyan Buddhist Studie.*, vol. 2 pp. 33–56. - Chinese transl., ibid. pp. 1–32.
- Anālayo, Bhikkhu. (2006). "Correspondence Table for Parallels to the Discourses of the Majjhima Ni-kāya: To-ward a Revision of Akanuma's Comparative Catalogue", (in collaboration with Rod Bucknell), *Journal of the Centre for Buddhist Studies*. Sri Lanka, vol. 4 pp. 215–243.
- Anālayo, Bhikkhu. (2007). "The Historical Value of the Pāli Discourses", *Indo-Iranian Journal* (forthcoming).

- Anālayo, Bhikkhu. (2010). "The Sixty-two Views – A Comparative Study", *Fuyan Bud-dhrist Studies*, vol. 5 pp. 23–42,
- Anālayo, Bhikkhu. (2007). "Some Pāli Discourses in the Light of Their Chinese Parallels", *Buddhist Stud-ies Re-view*, 2005, vol. 22 no. 1 pp. 1–14. Chinese trsl.: Satyābhisamaya, vol. 42 pp. 115–134.
- Anālayo, Bhikkhu. (2008). "Some Pāli Discourses in the Light of Their Chinese Parallels (2)", *Buddhist Studies Re-view*. 2005, vol. 22 no. 2 pp. 93–105.
- Chinese trsl.: Satyābhisamaya, vol. 43 pp. 23–42.
- Anālayo, Bhikkhu. (2010). "Structural Aspects of the Majjhima-nikāya", *Bukkyō Kenkyū*, vol. 38 pp. 35–70.
- Anālayo, Bhikkhu. (2011). "The Tale of King Ma(k)hādeva in the Ekottarika-āgama and the Cakravartin Motif", *Journal of the Centre for Buddhist Studies*, Sri Lanka, vol. 9
- Anālayo, Bhikkhu. (2011). "Vakkali's Suicide in the Chinese Āgamas", *Buddhist Studies Review*, vol. 28 no. 2 pp. 155–170.
- Anālayo, Bhikkhu. (2009). "The Vicissitudes of Memory and Early Buddhist Oral Transmission", *Canadian Journal of Bud-dhrist Studies*, vol. 5 pp. 5–19.
- Anālayo, Bhikkhu. (2007) "What the Buddha would not do, According to the Bāhitika-Sutta and its Madhyama-āga-ma parallel", *Journal of Buddhist Ethics*, vol. 14 pp. 153–179.
- Bapat, P.V. (1949). Another Valuable Collection of Buddhist Sanskrit Manuscripts. *Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute* ,pp241-253.
- Bapat, P.V. (1969). "Chinese Madhyamāgama and the Language of its Basic Text", in *Dr. Satkari Mookerji Felicitation Volume*, B.P. Sinha (ed.), Varanasi: Chowkhamba Publications, pp.1-6.
- Enomoto, Fumio. (1984). "The Formation and Development of the Sarvāstivāda Scriptures", in *Proceedings of the Thirty-First International Congress of Human Sciences in Asia and North Africa*, T. Yamamoto (ed.), Tokyo: Tōhō Gakkai, pp. 197-198.
- Enomoto, Fumio. (1986) "On the Formation of the Original Texts of the Chinese Āgamas", in *Buddhist Studies Review*, vol. 3, pp. 19-30.
- Harrison, Paul. (2002). Another Addition to the An Shigao Corpus? Preliminary Notes on an Early Chinese SaCyuktāgama Translation. In Sakurabe Ronshu Committee (ed.), *Early Buddhism and Abhidharma Thought: In Honor of Doctor Hajime Sakurabe on His Seventy-seventh Birthday*, Kyoto: Heirakuji Shoten, , 1-32.

- Lancaster, Lewis, R. (1979). "Buddhist Literature: Its Canons, Scribes, and Editors" in *the Critical Study of Sacred Texts*, W.D. O'Flaherty (ed.), Berkeley, pp. 215-229.
- Law. (1983). *History of Pali Literature*, Vol.1, Ideological Book House, Varanasi.
- Mayeda, Egaku. (1985) "Japanese Studies on the Schools of the Chinese Āgamas", in *Zur Schulzugehörigkeit von Werken der Hīnayāna-Literatur*, H. Bechert (ed.), Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, vol. 1, pp. 94-103.
- Norman, K.R. (1989). "The Pāli language and scriptures", in *The Buddhist Heritage*, Skorupski .(ed.), pp. 29-53.
- Prasad, Chandra Shekhar. (1985). "Some Reflections on the Relation between the Āgamas and the Nikāyas", in *Proceedings and Papers of the Second Conference of the International Association of Buddhist Studies*, Nalanda, pp. 131-140.
- The Maha Bodhi (1961). *The Maha Bodhi Society*, vol. 69, Calcutta, India.
- Von Hinüber, Oskar. (1982). "Upāli's Verses in the Majjhimanikāya and the Madhyamāgama", in *Indological and Buddhist Studies*, Canberra, pp. 243-251.
- Waldschmidt, Ernst. (1980). "Central Asian Sūtra Fragments and their Relation to the Chinese Āgamas", in H. Bechert (ed.) *The Language of the Earliest Buddhist Tradition*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, pp. 136-174.
- Walter. (1955). *Chinese Buddhism during 4th and 5th centuries*, Vol, 11, No; 1.